

Dr. Hazal TOLU YILMAZ
Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi
İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku
Anabilim Dalı

**DİJİTAL PLATFORM ÇALIŞANLARININ
HUKUKİ STATÜSÜ
(İŞ VE SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU BAKIMINDAN)**

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	VII
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR	IX
KISALTMALAR.....	XXV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM DİJİTAL İŞ PLATFORMLARI VE KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA PLATFORM TABANLI ÇALIŞMA İLİŞKİSİ

1. PLATFORM EKONOMİSİ VE DİJİTAL İŞ PLATFORMLARINA GENEL BAKIŞ.....	13
1.1.Platform Ekonomisi.....	13
1.2.Dijital İş Platformlarının Doğuşu.....	18
1.3.Dijital İş Platformlarının İş Gücü Piyasasındaki Yeri.....	26
1.4.Dijital İş Platformlarının İş Gücü Piyasasına Etkileri	30
1.4.1. İstihdamın Dışsallaştırılması	30
1.4.2. İş Gücünün Metalaştırılması	33
1.4.3. Düzenleyici Arbitraj.....	38
2. DİJİTAL İŞ PLATFORMLARININ İŞLEYİŞİ VE TÜRLERİ.....	40
2.1.Genel Olarak.....	40
2.2.Dijital İş Platformlarının İşleyişi	42
2.2.1. Platforma Erişim ve Kayıt	42
2.2.2. Seçim Süreci ve İşin Dağıtımını.....	46
2.2.3. İşin Yürütümü ve Platformların Yönetim Hakkı	48
2.2.4. Ücretin Ödenmesi	50

2.2.5. Performansın İzlenmesi, Değerlendirilmesi ve Devre Dışı Bırakılması	52
2.3. Dijital İş Platformlarının Türleri	53
2.3.1. İşin Görülme Biçimine Göre Yapılan Ayırım.....	54
2.3.1.1. Web Tabanlı Dijital İş Platformları	54
2.3.1.1.1. Mikro İşlerin Görüldüğü Dijital İş Platformları	56
2.3.1.1.2. Makro İşlerin Görüldüğü Dijital İş Platformları	60
2.3.1.2. Konum Tabanlı Dijital İş Platformları.....	62
2.3.2. Görülen İşin Çeşitliliğine Göre Yapılan Ayırım	64
2.3.2.1. Genel Nitelikli Dijital İş Platformları	65
2.3.2.2. Özel Nitelikli Dijital İş Platformları.....	65
2.3.3. Görülen İşin Niteliğine Göre Yapılan Ayırım	66
2.3.3.1. Nitelikli İşlerin Görüldüğü Dijital İş Platformları	67
2.3.3.2. Niteliksiz İşlerin Görüldüğü Dijital İş Platformları.....	67
3. DİJİTAL PLATFORM TABANLI ÇALIŞMANIN OLUMLU VE OLUMSUZ YÖNLERİ	67
3.1. Platform Tabanlı Çalışmanın Olumlu Yönleri.....	68
3.1.1. İşe Erişim.....	69
3.1.2. Esnek Çalışma ve Kendi Kendinin Patronu Olma İmkânı...71	
3.1.3. Küresel Düzeyde İşlere Erişim	72
3.1.4. Girişimcilik ve Kariyer Gelişimi	73
3.1.5. Kolay Erişilebilirlik.....	74
3.1.6. Eşit İşe Eşit Ücret.....	75
3.2. Platform Tabanlı Çalışmanın Olumsuz Yönleri	76
3.2.1. Güvencesizlik	76
3.2.2. Kayıt Dışı Çalışma.....	81
3.2.3. İş Sağlığı ve Güvenliği Eksikliği	83
3.2.4. Bilgi Asimetrisi ve İletişim Eksikliği.....	85
3.2.5. Artan Rekabet ve Sosyal Damping.....	86

3.2.6. Ayrımcılık.....	88
3.2.7. Denetim Güçlüğü.....	90
3.2.8. Aidiyet Duygusundan Yoksunluk.....	91
3.2.9. Örgütlenme Güçlüğü.....	92
3.2.9.1. Fiili Engeller.....	92
3.2.9.2. Hukuki Engeller.....	94
3.3.Ara Değerlendirme	95
4. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA İŞÇİ STATÜSÜ VE DİJİTAL PLATFORM ÇALIŞANLARININ HUKUKİ STATÜSÜ ..97	
4.1.Fransız Hukuku.....	98
4.1.1. Genel Olarak İşçi ve Bağımsız Çalışan Kavramları.....	98
4.1.2. Platform Çalışanlarının Hukuki Statüsü	104
4.2.İsviçre Hukuku.....	106
4.3.Alman Hukuku	110
4.4.İspanyol Hukuku	113
4.5.Amerika Birleşik Devletleri Hukuku.....	115
4.5.1. İşçi Statüsünün Yargı Tarafından Geliştirilen Testlere Göre Belirlenmesi.....	115
4.5.2. Kontrol Hakkı Testi Bağlamında Platform Çalışanlarının Hukuki Statüsü	115
4.5.3. Ekonomik Gerçeklik Testi Bağlamında Platform Çalışanlarının Hukuki Statüsü	124
4.5.4. ABC Testi Bağlamında Platform Çalışanlarının Hukuki Statüsü.....	126
4.6.Birleşik Krallık Hukuku	128
4.6.1. İşçi Statüsünün Yargı Tarafından Geliştirilen Testlere Göre Belirlenmesi.....	128
4.6.2. Platform Çalışanlarının Hukuki Statüsü	131
4.7.Ara Değerlendirme	136
5. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA <i>DE LEGE FERENDA</i> PLATFORM TABANLI ÇALIŞMA İLİŞKİSİ	138
5.1.Platform Tabanlı Çalışma İlişkisi Hakkında Özel Düzenleme Yapılması Gerekip Gerekmediği Konusundaki Görüşler.....	138

5.1.1. Düzenleme Yapılmasına Karşı Çıkan Görüş.....	138
5.1.2. Düzenleme Yapılmasını Gerekli Bulan Görüş.....	141
5.2. Platform Çalışanlarının Hukuki Statülerinin Düzenlenmesine Yönelik Yaklaşımlar	147
5.2.1. Platform Çalışanları İçin Bir Ara Kategori Oluşturulması Yaklaşımı ve Bu Yaklaşımın Benimsendiği Ülke Hukukları	148
5.2.1.1. Genel Olarak	148
5.2.1.2. Birleşik Krallık Hukuku.....	152
5.2.1.3. İtalyan Hukuku	155
5.2.1.3.1. Sürekli ve Eş Güdümlü İş Birliği Sözleşmesi	156
5.2.1.3.2. Proje Tabanlı Sürekli İş Birliği Sözleşmesi	157
5.2.1.3.3. İş Sahibi Tarafından Organize Edilen Sürekli İş Birliği Sözleşmesi	158
5.2.1.4. Alman Hukuku.....	161
5.2.1.5. İspanyol Hukuku	164
5.2.1.6. Ara Değerlendirme.....	167
5.2.2. Platform Çalışanlarının İşçi Kabul Edilmesi Yaklaşımı ve Bu Yaklaşımın Benimsendiği Ülke Hukukları.....	170
5.2.2.1. Genel Olarak	170
5.2.2.2. İşçi Tanımının Genişletilmesi Görüşü	171
5.2.2.3. Platform Çalışanlarının İş Sözleşmesiyle İstihdamının Zorunlu Tutulması Görüşü	173
5.2.2.4. Platform Çalışanlarının Karine Olarak İşçi Kabul Edilmesi Görüşü.....	174
5.2.2.4.1. Genel Olarak.....	174
5.2.2.4.2. Amerika Birleşik Devletleri Hukuku...	176
5.2.2.4.3. İspanyol Hukuku.....	179
5.2.2.4.4. Platform Çalışmasında Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi Hakkında Direktif Tasarısı	181

5.2.2.4.4.1. Genel Olarak.....	182
5.2.2.4.4.2. İşçi Sayılma Karinesi	184
5.2.2.5. Ara Değerlendirme.....	189
5.2.3. Platform Çalışanlarının İstihdam Statülerinden Bağımsız Olarak Haklarının Düzenlenmesi Yaklaşımı ve Bu Yaklaşımın Benimsendiği Ülke Hukukları.....	190
5.2.3.1. Platform Çalışmalarında Ayrımcılığın Önlenmesi.....	193
5.2.3.2. Platform Çalışmalarında Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi.....	195
5.2.3.3. Platform Çalışanlarına Çalışma Koşulları Konusunda Bilgi Edinme Hakkı Tanınması.....	196
5.2.3.3.1. Genel Olarak.....	196
5.2.3.3.2. Şeffaf ve Öngörülebilir Çalışma Koşulları Hakkında Direktif	198
5.2.3.3.3. Platform Çalışmalarında Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi Hakkında Direktif Tasarısı	200
5.2.3.3.3.1. Genel Olarak.....	200
5.2.3.3.3.2. Platform Çalışanlarını Bilgilendirme Yükümlülüğü.....	202
5.2.3.3.3.3. Algoritmanın İnsan Gözetimine Tabi Tutulması.....	205
5.2.3.3.4. Fransız Hukuku	206
5.2.3.3.5. İtalyan Hukuku.....	209
5.2.3.3.6. İspanyol Hukuku.....	210
5.2.3.4. Platform Çalışanlarına Algoritmik Kararlara ve Kullanıcı Geri Bildirimlerine İtiraz Hakkı Tanınması.....	211
5.2.3.5. Platform Çalışanlarına İtibar Profillerini Taşıma Hakkı Tanınması.....	213
5.2.3.6. Platform Çalışanlarının Ücret Hakkına İlişkin Güvenceler Getirilmesi.....	215

5.2.3.6.1. Asgari Ücret Hakkı	215
5.2.3.6.2. Ücretin Ulusal Kur Üzerinden, Nakden ve Düzenli Aralıklarla Ödenmesinin Zorunlu Tutulması	219
5.2.3.7. Platform Çalışanlarının Çalışma ve Dinlenme Sürelerinin Düzenlenmesi	221
5.2.3.8. Platformların Araç ve Malzeme Sağlama Borcunun Düzenlenmesi	224
5.2.3.9. Ara Değerlendirme.....	225
6. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA PLATFORM ÇALIŞANLARININ TOPLU PAZARLIK HAKKI.....	227
6.1. Genel Olarak.....	227
6.2. Amerika Birleşik Devletleri Hukuku Anti-Tröst Yasası'nın Platform Çalışanlarının Toplu Pazarlık Hakkına Etkisi.....	228
6.3. Avrupa Birliği Hukuku'nun Rekabete İlişkin Kurallarının Platform Çalışanlarının Toplu Pazarlık Hakkına Etkisi.....	230
6.4. Karşılaştırmalı Hukuktaki İyi Uygulama Örnekleri	234
6.4.1. Sosyal Medyanın Platform Çalışanları Tarafından Örgütlenmek Amacıyla Kullanılması	234
6.4.2. Sendika ve Konfederasyonların Faaliyetleri	236
6.4.2.1. Frankfurt Bildirgesi	236
6.4.2.2. Toplu İş Sözleşmeleri.....	238
6.5. Platform Çalışanlarının Toplu Pazarlık Hakkına İlişkin Düzenlemeler.....	240
6.5.1. Genel Olarak.....	240
6.5.2. Fransız Hukuku.....	243
6.5.3. Rekabet Hukukunun Uygulama Alanı Hakkında Rehber. 246	
6.5.3.1. Düzenlemenin Amacı.....	246
6.5.3.2. Konu Bakımından Kapsamı	247
6.5.3.3. Kişi Bakımından Kapsamı	248
6.5.3.3.1. Tek Başına Çalışma Koşulu.....	249
6.5.3.3.2. İşçilerle Benzer Durumda Olma Koşulu	249

6.5.3.3.3. Sözleşmenin Karşı Tarafıyla Eşit Pazarlık Gücüne Sahip Olmama Koşulu	250
7. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA PLATFORM ÇALIŞANLARININ SOSYAL GÜVENLİĞİ.....	252
7.1.Platform Çalışanlarının Sosyal Güvenliğinin Sağlanması Konusunda Öğretide İleri Sürülen Görüşler	252
7.1.1. Kupon Esaslı Çalışma	252
7.1.2. Diğer Öneriler	256
7.2.Platform Çalışanlarının Sosyal Güvenlik Hakkına İlişkin Düzenlemeler.....	258
7.2.1. Platform Çalışmalarında Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi Hakkında Direktif Tasarısı.....	258
7.2.2. İtalyan Hukuku.....	260
7.2.3. Olumsuz Bir Örnek: Belçika Hukuku	260
7.3.Ara Değerlendirme	262

İKİNCİ BÖLÜM TÜRK HUKUKUNDA DİJİTAL PLATFORM TABANLI ÇALIŞMA İLİŞKİSİ

1. DİJİTAL İŞ PLATFORMLARI, ÇALIŞANLAR VE KULLANICILAR ARASINDA KURULAN SÖZLEŞMELERİN HUKUKİ NİTELİĞİ.....	265
1.1.Platformun Faaliyetinin Belirlenmesi	266
1.2.Dijital İş Platformlarının Aracı Olarak Değerlendirilmesi Halinde Taraflar Arasında Kurulan Sözleşmenin Hukuki Niteliği.....	270
1.2.1. Platformun Bağımsız Çalışan Kişiler ile Kullanıcılar Arasında Aracılık Etmesi İhtimalinde	271
1.2.1.1. Simsarlık Sözleşmesi.....	271
1.2.1.2. Acentelik Sözleşmesi	276
1.2.1.3. Komisyonculuk Sözleşmesi.....	280

1.2.1.4. Vekâlet Sözleşmesi	283
1.2.2. İş Sözleşmesinin Kurulmasına Aracılık İhtimalinde.....	286
1.3. Dijital İş Platformlarının Aracılıktan Öte Bir Faaliyet Gerçekleştirmeleri Durumunda Taraflar Arasında Kurulan Sözleşmenin Hukuki Niteliği.....	289
1.3.1. Çalışanların Bağımsız Çalışan Kabul Edilmeleri İhtimalinde.....	290
1.3.2. Çalışanların İşçi Kabul Edilmeleri İhtimalinde	293
2. İŞ SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI BAKIMINDAN DİJİTAL PLATFORM TABANLI ÇALIŞMA SÖZLEŞMESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	293
2.1. İş Görme Unsuru	296
2.1.1. İşçinin İş Görme Borcunu Şahsen İfa Yükümlülüğü	297
2.1.2. İşçinin İş Görme Borcunu Özenle İfa Yükümlülüğü	300
2.2. Ücret Unsuru.....	303
2.2.1. Genel Olarak.....	303
2.2.2. Ücretin Türünün Platform Çalışanlarının Hukuki Statülerine Etkisi.....	306
2.2.3. Ücretin Ödenme Biçiminin Platform Çalışanlarının Hukuki Statüsüne Etkisi.....	307
2.3. Bağımlılık Unsuru	309
2.3.1. Ekonomik Bağımlılık	311
2.3.2. Teknik Bağımlılık.....	314
2.3.3. Kişisel/Hukuki Bağımlılık	317
2.3.3.1. Kişisel/Hukuki Bağımlılık İlişkisini Tespit Etmeye Yarayan Ölçütler	322
2.3.3.1.1. İşverenin İş Organizasyonunda İş Görme	324
2.3.3.1.2. İşin Yönetimi ve Gerçek Denetimi	329
2.3.3.1.3. İşletme Riskinin İşveren Tarafından Üstlenilmesi	333
2.3.3.1.4. Çalışanın İş Reddetme Hakkının Bulunmaması	337

2.3.3.1.5. Çalışanın Münhasıran Aynı İş Sahibi İçin Çalışma Yükümlülüğü	340
2.3.3.1.6. Çalışanın İşverenin İşyerinde İş Görme Edimini Yerine Getirmesi.....	342
2.3.3.1.7. Çalışma Sürelerinin İşveren Tarafından Belirlenmesi.....	345
2.3.3.1.8. Çalışanın Yardımcı Kişi Çalıştırmaması.....	349
2.3.3.1.9. İş Araç ve Malzemelerinin İşveren Tarafından Sağlanması	350
2.4.Öğretide Tartışmalı Bir Unsur: Zaman.....	353
3. BAĞIMLILIK UNSURUNUN TESPİTİNDE ALGORİTMİK YÖNETİM VE KULLANICI GERİ BİLDİRİMLERİ.....	357
3.1.Algoritmik Yönetim	358
3.1.1. Genel Olarak.....	358
3.1.2. Algoritmaların Kullanım Amaçları.....	360
3.1.3. Algoritmik Yönetimin Bağımlılık Unsurunun Tespitinde Bir Ölçüt Olarak Dikkate Alınması	364
3.2.Kullanıcı Geri Bildirimleri.....	365
3.2.1. Genel Olarak.....	365
3.2.2. Kullanıcı Geri Bildirimlerinin Bağımlılık Unsurunun Tespitinde Bir Ölçüt Olarak Dikkate Alınması	368
3.3.Ara Değerlendirme	370
4. PLATFORM ÇALIŞANLARININ İŞÇİ KABUL EDİLMELERİ HALİNDE İŞ SÖZLEŞMESİNİN TABİ OLACAĞI KANUN	375
4.1.Platform Üzerinden Yürütülen Faaliyetin Konusu Bakımından..	375
4.2.Platform Üzerinden Yürütülen Faaliyetin Süresi Bakımından	378
5. PLATFORM ÇALIŞANLARININ İŞÇİ KABUL EDİLMELERİ HALİNDE İŞVERENİN BELİRLENMESİ	379
5.1.Platform Çalışmalarında Birlikte İşverenlik Kurumunun Uygulanabilirliği	381

5.2. Franchise Sözleşmesiyle İşletilen Platformlarda Birlikte İşverenlik.....	384
6. MEVZUATIMIZDAKİ ATİPİK VE ÜÇLÜ İŞ İLİŞKİLERİ İLE DİJİTAL PLATFORM TABANLI ÇALIŞMA ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	391
6.1. Uzaktan Çalışma.....	392
6.1.1. Genel Olarak.....	392
6.1.2. Evde Hizmet Sözleşmesi	392
6.1.3. Tele Çalışma	394
6.2. Çağrı Üzerine Çalışma	398
6.3. Belirli Süreli İş Sözleşmesi	402
6.4. Geçici İş İlişkisi.....	406
6.4.1. Meslek Edinilmemiş Geçici İş İlişkisi.....	407
6.4.2. Meslek Edinilmiş Geçici İş İlişkisi	407
6.5. Asıl İşveren-Alt İşveren İlişkisi	415
6.5.1. Platform ve Kullanıcı Arasındaki İlişki Bakımından.....	415
6.5.2. Platform ile Platforma İşçi Temin Eden Şirket Arasındaki İlişki Bakımından	418
7. TÜRK HUKUKUNDA PLATFORM TABANLI ÇALIŞMA İLİŞKİSİNE YÖNELİK ÖNERİLERİMİZ	420
7.1. İşçi Statüsünde Çalışanlar İçin Önerilerimiz.....	422
7.1.1. Platform Çalışanlarının İşçi Sayılacakları Yönünde Karine Getirilmesi.....	423
7.1.2. Platform Tabanlı İş Sözleşmesinin İş Kanunu'nda Tanımlanması	430
7.1.3. Platform İşçilerinin Çalışma Sürelerinin Tespitine Yönelik Düzenleme Yapılması.....	435
7.1.4. Araç ve Malzeme Sağlama Borcuna İlişkin Düzenlemelerin Gözden Geçirilmesi.....	444
7.1.5. İşin Görülmesinden Doğan Giderlerin Karşılmasına İlişkin Düzenlemelerin Gözden Geçirilmesi	446
7.1.6. Parça Baş Ücrete İlişkin Düzenlemelerin Gözden Geçirilmesi.....	449

7.1.7. Platform İşçilerinin İş Sağlığı ve Güvenliğinin Sağlanması İçin Gerekli Düzenlemelerin Yapılması.....	451
7.2. Bağımsız Platform Çalışanları için Önerilerimiz	455
7.2.1. Platform Çalışanlarına Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi	455
7.2.2. Bilgi Edinme ve İtiraz Hakkı Tanınması.....	457
7.2.3. İtibar Profillerini Taşıma Hakkı Tanınması	457
7.2.4. Ücretin Platform Tarafından Değiştirilmesinin Sınırlandırılması.....	460
8. TOPLU İŞ HUKUKU BAKIMINDAN PLATFORM ÇALIŞANLARI	465
8.1. Platform İşçilerinin Sendika Hak ve Özgürlüğü	465
8.2. Bağımsız Platform Çalışanlarının Sendika Özgürlüğü ve Toplu Sözleşme Hakkı	468
8.2.1. Bağımsız Platform Çalışanlarının Sendika Özgürlüğü.....	468
8.2.2. Bağımsız Platform Çalışanlarının Toplu Sözleşme Hakkı. 474	
8.2.2.1. Genel Olarak	474
8.2.2.2. Rekabet Hukuku Bakımından Bağımsız Platform Çalışanlarının Toplu Sözleşme Hakkı..	478
8.2.2.3. Platform Çalışmalarını Düzenleme Aracı Olarak Çerçeve Sözleşme	483
9. PLATFORM ÇALIŞANLARININ SOSYAL GÜVENLİĞİ.....	486
9.1. Platform Çalışanlarının İşçi Kabul Edilmeleri Durumunda Sigortalılıkları.....	486
9.1.1. Genel Olarak.....	486
9.1.2. Platform İşçileri Bakımından Özellik Arz Eden Durumlar	488
9.1.2.1. Çalışma Süresi Bakımından.....	488
9.1.2.2. Görülen İşin Ev Hizmeti Olması Bakımından.....	491
9.2. Platform Çalışanlarının İşçi Sayılmalarının Platformlar Bakımından Hukuki Sonuçları	494
9.2.1. Sigortalılığın İdari Tespiti ve Hizmet Tespit Davası	495
9.2.1.1. Sigortalılığın İdari Tespiti	496
9.2.1.2. Hizmet Tespit Davası.....	498
9.2.2. İdari Para Cezaları.....	501

9.2.3. Primlerin Gecikme Cezası ve Zammı Eklenerek Tahsili ...	502
9.2.4. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Halinde Yapılan Yardımların Platforma Rücu.....	505
9.2.5. Platformların Yararlandığı Teşviklerin Kesilmesi.....	507
9.2.5.1. Sosyal Sigorta Prim Teşvikleri	507
9.2.5.2. Asgari Ücret Desteği	509
9.3. Platform Çalışanlarının Bağımsız Çalışan Olarak Kabul Edilmeleri Halinde Sigortalılık Statüleri	510
9.3.1. Genel Olarak.....	510
9.3.2. Vergi ve Prim Teşviğinden Yararlanan Esnaf Kuryeler.....	513
9.4. Platform Çalışanlarının Sosyal Güvenlik Hakkına İlişkin Önerilebilir.....	515
9.4.1. Platformlara Bildirim ve Bilgilendirme Yükümlülüğü Getirilmesi	515
9.4.2. Platform Çalışanlarının İstihdam Statülerine Bakılmaksızın 4/I(a) Kapsamında Değerlendirilmesi.....	523
9.4.3. Platform İşçilerinin Eksik Kalan Prim Ödeme Gün Sayılarını Tamamlamaları Yönünde Özel Düzenleme Yapılması	531
SONUÇ	535
KAYNAKÇA.....	545